

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esityksessä on asianmukaisesti tunnistettu, että muutos lisää yleisen asumistuen ja toimeentulotuen saantia pitkittyneesti ansiopäivärahaa saavilla. Vaikutuksen suuruutta on vaikea arvioida yksityiskohtaisesti.

Lausuttavaa palkkatuettua työtä ja työssäoloehtoista koskevasta ehdotuksesta?

Esitysluonnoksen mukaan palkkatuettu työ ei jatkossa pääsääntöisesti kerryttäisi työssäoloehtoista. Alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi solmittu palkkatuettu työ kuitenkin kerryttäisi nykyistä vastaavasti työssäoloehtoista kymmenen ensimmäisen kuukauden jälkeen. Kela toteaa, että ehdotetut muutokset ovat toimeenpantavissa. Jotta erilaiset työsuhteet pystytään huomioimaan työssäoloehdossa oikein, työttömyysetuuden maksaja tarvitsee jatkossakin työvoimapolitiisella lausunnolla yksiselitteisen tiedon siitä, että työnhakijan aloittama työ on palkkatukityötä. Uutena tietona maksaja tarvitsee tiedon siitä, että palkkatuettu työ on solmittu alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi.

Ehdotetun työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n 4 momentin mukaan tarkastelujaksoa pidennetään ajalla, jota ei 4 §:n 3 ja 4 momentin perusteella lueta työssäoloehtoon. Mainitun 4 §:n 4 momenttia koskevan viittauksen perusteella alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi solmittu palkkatuettu työ ei muusta palkkatuetusta työstä poiketen pidentäisi työssäoloehdon tarkastelujaksoa koko kestollaan vaan ainoastaan siltä osin kuin se ei kerrytä työssäoloehtoista. Selvyyden vuoksi tämän voisi todeta 5 luvun 3 §:n säännökohtaisissa perusteluissa.

Esitysluonnoksen keskeisissä ehdotuksissa (s. 44) ja säännökohtaisissa perusteluissa (s. 100) todetaan, että palkkatuettu työ luettaisiin jatkossa odotusajassa henkilön hyväksi kokonaisuudessaan täysien kalenteriviikkojen osalta. Lisäksi siirtymäsäännöksen 7 kohdan mukaan sovellettaessa 7 luvun 2 §:n 3 momenttia ennen tämän lain voimaantuloa tehty palkkatuettu työ

otetaan huomioon siten kuin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 luvun 4 a §:ssä säädetään. Kela toteaa, että palkkatuetun työn vähentämisestä odotusajasta tulisi säätää pykälätasolla eli siitä tulisi mainita työttömyysturvalain 7 luvun 2 §:n 3 momentissa.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnoista poikkeuksista?

Kelan työttömyysturvan toimeenpanossa ikäsidonnoista poikkeuksista luopuminen tarkoittaa sitä, että työssäoloehdoista ei enää voi kerryttää työllistymistä edistävää palvelusta, ja sitä, että peruspäivärahaa ei enää voida maksaa enimmäisajan estämättä työllistymistä edistävän palvelun ajalta. Poikkeuksista luopuminen yksinkertaistaa työttömyysturvan toimeenpanoa.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Kuten esityksessä on todettu, työssäoloehdoista koskevat muutokset lisäävät Kelan työmäärää. Vaikutus johtuu ennen kaikkea siitä, että työmarkkinatuen saajien määrä kasvaisi. Työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan tasoa koskevat muutokset kasvattaisivat lisäksi jonkin verran yleisen asumistuen ja perustoimeentulotuen saantia.

Toisaalta esimerkiksi ikäsidonnoista poikkeuksista luopuminen yksinkertaistaisi etuusjärjestelmää jonkin verran.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Siirtymäsäännökset ovat toimeenpantavissa, ja on hyvä, että muutosten voimaantulo on sovitettu yhteen hallituksen esityksessä 73/2023 vp ehdotettujen työssäoloehdoista koskevien muutosten

voimaantulon kanssa. Siirtymävaihe edellyttää kuitenkin toimeenpanossa tarkkuutta. Esimerkiksi työssäoloehto koskevien muutosten soveltaminen on sidottu palkkatukityön alkamisajankohtaan, josta etuuden maksajan täytyy saada yksiselitteinen tieto työvoimapoliittisesta lausunnosta. Tiedon perusteella Kelan etuuskäsittelijä vie työn joko kerryttämään työssäoloehto nyky säännösten mukaisesti tai pidentämään työssäoloehdon tarkastelujaksoa koko kestollaan.

Siirtymäsäännöksen 7 kohdan mukaan sovellettaessa 7 luvun 2 §:n 3 momenttia ennen tämän lain voimaantuloa tehty palkkatuettu työ otetaan huomioon siten kuin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 luvun 4 a §:ssä säädetään. Siirtymäsäännöksen perustelujen (s. 104) mukaan odotusaikaa tutkittaessa sovellettaisiin palkkatuetun työn osalta 31.8.2024 asti kumottavaksi ja muutettavaksi ehdotettuja säännöksiä. Siltä osin kuin palkkatuettu työ on tehty 1.9.2024 tai sen jälkeen, palkkatuettu työ otettaisiin huomioon koko kestollaan. Koska lain ehdotetaan tulevan voimaan 2.9.2024, Kelan näkemyksen mukaan myös odotusaikaa tutkittaessa tulisi soveltaa 1.9.2024 asti kumottavaksi ja muutettavaksi ehdotettuja säännöksiä. Vastaavasti palkkatuettu työ otettaisiin huomioon koko kestollaan, jos se on tehty 2.9.2024 tai sen jälkeen.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi säännöstä, jonka mukaan työttömyyspäivärahaan ei aseteta omavastuu-aikaa, jos päivärahakauden enimmäisaika alkaisi vuoden kuluessa edellisen enimmäisajan alkamisesta ja jos omavastuu-aika on asetettu edellisen päivärahakauden enimmäisajan alkaessa. Muutos yksinkertaistaa työttömyysturvan toimeenpanoa ja on siten kannatettava. Kumottavalla säännöksellä ei myöskään ole enää alkuperäistä merkitystä sen jälkeen, kun työssäoloehto pitenee 12 kuukauteen.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Ristimäki Antti
Kansaneläkelaitos - Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikkö